

דבר זה הוא גילוי גדול ומזהיר שמבאר את אמיתות האמונה ומתיקות עבודת ה'; כי ברוחניות בכל נקודה ונקודה של עלייה מוצא האדם את עצמו בעולם חדש שאין בו שיווי ודמיון למה שקדם לו, ולא לחוויתו של כל אדם אחר. נקודת בחירה זאת שמתגלה לפניו ברגע זה תוך כדי עבודתו היא נקודה שלא ניתנה מקודם לכל בריה, ולא תנתן עוד. כי בחירת כל רגע ורגע תכלית אחרת לה, שתוכל להשתלם רק ע"י אדם זה לבדו בכל הבריאה כולה, והוא ורק הוא המחדשה עכשיו בבחירתו החפשית. וגדר זה הוא הנקרא בתורה מנחה חדשה שזוכים לה אחר השבת הטומאה בעבודה צרופה ומזוקקת' (מכתב מאלהו ח"ב עמ' 25).

דף מז

'בשלמא לרבא היינו דאיכא בין רבי לר' אלעזר בר"ש אלא לאביי מאי איכא בין רבי לראב"ר ש – איכא ביניהו לאיפסולי ביוצא'. לפרוש רש"י, גם לדעת האומר 'תפיס פדיונו' מכל מקום הוא עצמו אינו יוצא לחולין שהרי מכל מקום נתקדש קצת קדושת הגוף. ולפי זה תמוה מה הקשו 'מאי ביניהו'. ויש לפרש שזה שאינו יוצא לחולין היינו משום קדושת כלי, שנתקדש בתנור באפייתו, אבל באופן שלא נתקדש בכלי – יוצא לחולין, והגמרא רוצה למצוא נפקותא גם במקומות אחרים (עפ"י תוס' כאן ולעיל מו. וכן פרש השפת-אמת ברש"י).

'אלא אליבא דהאי תנא... הני תנאי כרבי סבירא להו דאמר שחיטה מקדשא, מיהו ר' אליעזר לטעמיה דאמר אין זריקה מועלת ליוצא, ור' עקיבא לטעמיה דאמר זריקה מועלת ליוצא' – ולפי צד זה, מה שאמר רבי 'קדוש ואינו קדוש' כלומר קדוש אלא שאינו מן המובחר כיון שנזרק שלא לשמה, אבל הזריקה הועילה לו להתיר הלחם באכילה. אבל אביי ורבא נראה להם לפרש כפשוטו 'קדוש ואינו קדוש', כי לדעתם ודאי יש לחלק בין זריקה מועלת ליוצא לחומרא, שתחול מחשבת פיגול, ובין זריקה המועלת לקדש הלחם ולהתירו באכילה (עפ"י שפת אמת).

– הוכחת רב ששת בנויה על כך שרבי עקיבא סובר כדעת רבי שהלחם מתקדש בשחיטה ונפסל ביוצא, ואעפ"כ סובר שיש בלחם משום פיגול – מפני שדין הלחם כדין הבשר, ועל כן יש מקום לומר שאף זריקה שלא לשמה תתיר את הלחם כבשר, כשם שזריקת חוץ לזמנו קובעת את הלחם בפיגול. וצריך ליתן טעם מנין ההכרח שרע"ק סובר כרבי ולא כר' אליעזר בר"ש. ויש לפרש שסובר רב ששת שלפי ראב"ר אין מקום לחייב בלחם משום פיגול, כי זריקת פיגול אינה מקדשת – וכדבר גידל אמר רב שבסמוך. ורק רב פפא סובר שלמסקנא דברי רב גידל נדחו (ע' תוס' בע"ב), אבל רב ששת סובר כמותו (כנ"פ).

'דתני אבוה דר' ירמיה בר אבא' – רש"י במסכת חולין (לח.) פרש על ביטוי כיוצא בזה – 'אבוה דבר אבוברם' – הוא אבוברם עצמו, אלא לפי שהבן היה מוכר ולא האב, לכך קראו את האב על שם בנו. וגם כאן נראה שהכוונה לר' אבא עצמו.

ע"ע כיו"ב בכריתות כה: ובפסחים מג: וע"ש בצדי הגליון.

בספר הר צבי העיר מדוע רש"י לא הקדים לפרש זאת כאן. ונראה שר' אבא גם כן היה מוכר כר' ירמיה בנו, שהרי היה תנא, אלא שקראוהו כן ולא שתמו 'ר' אבא' – כדי להבדיל בינו ובין החכם רבי אבא. [במקום אחר (שבת נ:)] הוא נקרא 'אבא, אבוה דר' ירמיה בר אבא'. וכינוהו שם 'גדול בעלי תשובה בדורנו'.

ובירושלמי מופיע בהרבה מקומות 'אבא בר ירמיה' (וכ"ה בבבלי נדה יא-יב, ואולי הוא 'רבה בר ירמיה' המוזכר כ"פ בש"ס). ושמו הוא הנכד שנקרא על שם הסב, כמו שנמצא כן בשמות חכמינו ז"ל, כמזוין לעיל לה.

(ע"ב) 'זהרי פסח קודם חצות דאינו כשר לשמו וכשר שלא לשמו?'. לדעת בן בתירא (זבחים יא:), וכן קיימא לן להלכה, הפסח בי"ד קודם חצות פסול בכל אופן, בין שנשחט לשמו בין שנשחט שלא לשמו. ואולם בכלל הלשון 'קודם חצות' כלול שאר ימות השנה קודם י"ד בניסן, שכשר שלא לשמו. וכן צריך לפרש בכמה מקומות בגמרא (עפ"י בית זבול ח"ב כט, ב; חזון איש לב, לא).

דף מח

'לעולם כרבי, ופריק להו גוואי' – ואוכל את כולם בפנים, שהרי אינו יודע אלו חלות נתקדשו ואלו יצאו לחולין. ואעפ"י שאין ישיבה בעזרה אלא לצורך אכילת קדשים כי יש לאכלם כדרך שהמלכים אוכלים (ע' תוס' יומא כה) – כאן מפני הספק אוכל כולן בישיבה. וגם צורך זה הנובע מחמת הספק, נחשב הוא לצורך מצוה שהותרה בגללו הישיבה בעזרה.

ולפי מה ששמענו בתוס' בבכורות (כו ד"ה ואתי) שדין למשחה – לגדולה, כדרך שהמלכים אוכלין, לא נאמר אלא בבשר קדשים ולא בלחם, לשיטתם אין צורך לשבת באכילת הלחם. אלא שבכמה מקומות בתוס' לא משמע כדבריהם בבכורות (עפ"י שו"ת דובב מישרים ח"א קיא, ב).

וע' גם ברש"י להלן נח. (ד"ה דבש) שהביא ענין 'למשחה' בשירי מנחות. וע"ע בחדושי הנצי"ב בכורות שם.

'זהתנא כשהוא פודן אין פודן אלא בחוץ? – הא ודאי רבי אלעזר בר' שמעון היא, דאי רבי הא איפסלו להו ביוצא'. בחדושי בית מאיר כתב (עפ"י תוס' בעירובין ג) שסוגיא זו נוקטת להלכה שבדאורייתא 'אין ברירה', כי אם 'יש ברירה' הרי אפילו לרבי פודה בחוץ, כי הוברר שאותן שמשך הן המוקדשין, ואין האחרים נפסלים ביוצא. (וע' גם בתוס' להלן (ע"פ סע"ב) לענין קידוש ארבעים מתוך שמונים חלות בתורה, שצריך להפריש תרומת לחמי תודה בענין שיסתלק מהספק, משום שאין ברירה).

ואולם ברמב"ם משמע שמניף רק שתי לחם [ולא את כל הארבע כמו שפרשו התוס']. וכבר תמה הלחם-משנה (תמידין ת, יב) הלא להלכה אנו נוקטים אין ברירה בדאורייתא. ויש מפרשים הואיל ולא אכפת לו כלל אלו משני לחמים יתקדשו, אומרים בזה 'ברירה' (ע' בשו"ת עונג יום טוב קסו).

'הכל מודים היכא דאמר ליקדשו ארבעים מתוך שמונים דקדשה' – לא נחלקו אלא בסתם; חזקיה סבר נתקדשו ארבעים, כי כן דעתו לקדש רק ארבעים והשאר הביא כאחריות. ורבי יוחנן סבר לא נתקדשו כי נתכוין לקרבן של שמונים, וזה אי אפשר (עפ"י גמרא קדושין מח).

ובסמוך גבי שחט ארבעה כבשים, לא תלו זאת במחלוקת חזקיה ורבי יוחנן. גם מדברי הרמב"ם (תמידין ח, יב-יג) משמע בפשטות שבזה אף לרבי יוחנן נתקדשו שנים מתוך ארבעה. נראה הטעם מפני שזוהי כל כבש לבדו, ואין זה דומה ללחם שעושה מעשה בדבר אחר ומקדש בכך את כל הלחם כאחד.

'שחט ארבעה כבשים על שתי חלות – מושך שנים מהן וזורק דמן שלא לשמן'. משמע שיכול למשוך כל שני כבשים שירצה, וגם אותם כבשים שנשחטו לאחרונה יכולים להיות קרבים כשלמי עצרת.